

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 336.7

Чернишов Микита Олександрович

здобувач третього рівня вищої освіти

Київського національного університету технологій та дизайну

Chernyshov Mykyta

Postgraduate Student of the

Kyiv National University Technologies and Design

Науковий керівник:

Левченко Валентина Петрівна

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри фінансів та бізнес-консалтингу

Київський національний університет технологій та дизайну

ОЦІНКА ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ **ASSESSMENT AND ENSURING THE FINANCIAL SECURITY OF** **THE BANK**

Анотація. Стаття розкриває глибокий аналіз фінансової безпеки банку, зосереджуючись на важливості управління капіталом, ризиками та прогнозуванні діяльності. Визначено, що однією з ключових характеристик дослідження є застосування прогнозних моделей для оцінки фінансової стабільності кредитних установ, що виявилось важливим як на міжнародному, так і на національному рівні. Зазначено, що регулятори різних країн, включаючи Україну, вже впровадили деякі прогнозні показники оцінювання. Це дозволяє банкам не тільки оцінити свій поточний стан, але й прогнозувати його майбутні зміни на основі аналізу динаміки показників. Представлена інтегрована модель

оцінювання фінансової стабільності банків презентується як комплексна система, яка поєднує різні методики оцінювання. Це включає рейтингові системи, системи дистанційного моніторингу, системи раннього попередження та аналізу ризиків. Такий підхід дозволяє отримати всебічне розуміння поточного стану банку, оцінити зміни, які відбулися в минулому, та робити виважені прогнози щодо подальшого розвитку. Основні елементи оцінки фінансової безпеки включають значення складових показників капіталу та прибутковості, їх прогнозований середній приріст, а також специфічні фіксовані поправочні коефіцієнти. Ці коефіцієнти розраховуються на основі методу найменших квадратів для показників прибутковості, а також його модифікованої версії для показників капіталу. Розглядаються специфічні показники, такі як структура витрат, яка включає в себе адміністративно-управлінські витрати та чисті доходи. Наголошується на важливості розробки ефективних заходів та стратегій для забезпечення фінансової безпеки банків, особливо в умовах нестабільного макроекономічного середовища. Підкреслена важливість інтеграції різноманітних інструментів оцінювання, щоб банки могли адекватно оцінити свої ризики та відповідно планувати свою діяльність.

Ключові слова: банк, фінансова безпека, ретроспективний ряд, потенційні ризики, фінансова стійкість, стрес-тест.

Summary. The article provides an in-depth analysis of the bank's financial security, focusing on the importance of capital management, risk and performance forecasting. It was determined that one of the key characteristics of the study is the use of forecasting models to assess the financial stability of credit institutions, which turned out to be important both at the international and national levels. It is noted that the regulators of various countries, including Ukraine, have already implemented some predictive evaluation indicators. This

allows banks not only to assess their current state, but also to forecast its future changes based on the analysis of the dynamics of indicators. The presented integrated model for assessing the financial stability of banks is presented as a complex system that combines various assessment methods. This includes rating systems, remote monitoring systems, early warning and risk analysis systems. This approach allows you to get a comprehensive understanding of the current state of the bank, evaluate the changes that have taken place in the past, and make balanced forecasts regarding further development. The main elements of the assessment of financial security include the values of the constituent indicators of capital and profitability, their projected average growth, as well as specific fixed correction factors. These coefficients are calculated on the basis of the method of least squares for indicators of profitability, as well as its modified version for indicators of capital. Specific indicators are considered, such as the cost structure, which includes administrative and management costs and net income. The importance of developing effective measures and strategies to ensure the financial security of banks is emphasized, especially in the conditions of an unstable macroeconomic environment. The importance of integrating various assessment tools is emphasized so that banks can adequately assess their risks and plan their activities accordingly.

Key words: *bank, financial security, retrospective series, potential risks, financial stability, stress test.*

Постановка завдання. Фінансово-кредитна система має ключове значення у формуванні та підтримці фінансової безпеки на національному рівні, що є важливою частиною загальної фінансової безпеки країни. Актуальність дослідження полягає в тому, що фінансова стабільність банківських установ є ключовим фактором для забезпечення стійкості та розвитку національної економіки. У сучасних умовах глобалізації фінансових ринків та постійної зміни регуляторного середовища,

важливість забезпечення фінансової безпеки банківських інституцій зростає. Це пов'язано з потенційними ризиками, які включають кредитні, ринкові, операційні та інші види ризиків, що можуть вплинути не тільки на окремі банки, але й на всю фінансову систему країни.

Дослідження розглядає комплексні підходи до виявлення, оцінки та управління фінансовими ризиками в банківському секторі. Воно спрямоване на вивчення сучасних тенденцій та викликів, з якими стикаються банки в питаннях забезпечення фінансової безпеки, а також на розробку ефективних стратегій та інструментів для їх вирішення [9]. Науковий інтерес до цієї теми постійно зростає, оскільки він впливає на здатність банківських систем витримувати фінансові кризи, підтримувати економічне зростання країни та захищати інтереси клієнтів та інвесторів. Враховуючи ці аспекти, дослідження є надзвичайно актуальним і вносить важливий вклад у розуміння та покращення фінансової стабільності банківського сектору.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Згідно з думкою Мушеник І., Грушецький С. [11], стабільність банківської системи має ключове значення для фінансової безпеки держави, оскільки банки проникають у всі сфери суспільного життя. Фактично, економічне благополуччя та безпека нації тісно пов'язані з міцністю її банківського сектору. Такі дослідники як: Гаряга Л., Куліш Р. [3], Карчева Г., Карчева І. [6] вважають, що фінансова безпека банків полягає в економічному захисті установи, її акціонерів, клієнтів і співробітників від зовнішніх та внутрішніх ризиків. Це дозволяє банку не тільки зберегти, але й ефективно розпоряджатися своїми ресурсами.

В роботах Кришталь Г. [8], Шульга О. [13] підкреслюється, що фінансова безпека банків залежить від їх здатності раціонально використовувати ресурси, запобігати потенційним загрозам, ефективно управляти ризиками, створювати сприятливе середовище для здійснення

банківської діяльності, гарантуючи стабільний, прогресивний та незалежний розвиток банку та максимізацію його прибутків. Особливо важливими є підвищення прибутковості, забезпечення повернення кредитів, зниження ризиків та підтримання ліквідності для комерційних банків.

Науковці Барановський О., Лагно А. [1], Гаряга Л., Куліш Р. [3] вказують, що фінансова безпека банку охоплює ряд чинників і елементів, пов'язаних із діяльністю різних учасників банківської сфери, які взаємодіють у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Ці елементи здатні змінювати як свої властивості, так і ступінь впливу на економічну стабільність банку. Вважається, що система фінансової безпеки комерційних банків складається з різних елементів, що мають складні взаємозв'язки, спрямовані на захист від загроз та протидію їм у ключових напрямках банківської діяльності.

Мета статті. Метою дослідження є розробка ефективних підходів та інструментів для оцінки та забезпечення фінансової стабільності банків, що є важливим для підтримки їх стійкості та довіри клієнтів у складних економічних умовах.

Завдання дослідження:

– аналіз існуючих підходів до оцінки фінансової безпеки банків, включаючи розгляд різних моделей і методів, які використовуються на міжнародному та національному рівнях.

– ідентифікація ключових факторів, які впливають на фінансову безпеку банків, зокрема аналіз ризиків і загроз, які можуть вплинути на їх стабільність.

– розробка пропозицій щодо оцінки фінансової безпеки, що включає як кількісні, так і якісні аспекти оцінювання.

– визначення найбільш ефективних заходів для забезпечення фінансової безпеки банків, у тому числі через впровадження

вдосконалених систем управління ризиками.

Виклад основного матеріалу. В межах комплексної системи оцінювання фінансової стабільності, фінальний блок включає аналіз значної кількості інформації про банк, зокрема управління капіталом, ризиками та прогнозування діяльності. Деякі з цих аспектів вже були розглянуті при оцінці поточного економічного стану банку. Однак цей етап передбачає не тільки аналіз поточних результатів діяльності, а й оцінку стратегій та заходів, спрямованих на підтримку стабільності банку в майбутньому, особливо у випадку потенційних негативних змін у макроекономічному середовищі [2]. Основні елементи оцінки фінансової безпеки банків включають значення складових показників, отриманих станом на звітну дату, та прогнозований середній приріст цих показників на місяць (для капіталу) або на квартал (для прибутковості) у річному вирахованні, розрахований на основі коригувань, зроблених за даними ретроспективного аналізу. Особливість показника структури витрат (PP4), який включає в себе адміністративно-управлінські витрати та чисті доходи (витрати) [5]. Прогнозні значення показників капіталу та прибутковості розраховуються за формулою:

$$C_{t+12} = C_t + \delta + N \quad (1)$$

C_{t+12} – означає очікуване значення чисельника та знаменника показників оцінки капіталу та прибутковості через 12 місяців (або 4 квартали);

C_t – представляє собою поточне значення цих складових показників станом на дату звіту;

δ – середньомісячне або середньоквартальне зростання кожної складової показника капіталу та прибутковості;

N – тривалість прогнозного періоду, який становить 12 місяців для капіталу та 4 квартали для прибутковості.

Ключовим елементом у рівнянні (1) є « δ », яка служить прогнозною

складовою. Для визначення середнього приросту складових показників капіталу та прибутковості застосовується формула (2), де:

$$\delta = \sum_{i=1}^N \lambda \times C_{t=i+1} \quad (2)$$

$C_{t=i+1}$ – відображає значення складових показників на попередні дати;

N – представляє кількість точок у ретроспективному ряду (для капіталу та для прибутковості);

λ – фіксовані поправочні коефіцієнти, розраховані НБУ, застосовуються універсально для всіх банків та дат.

Для розрахунку цих коефіцієнтів використовуються метод найменших квадратів для показників прибутковості та його модифікована версія для показників капіталу. Інтегрована модель оцінювання фінансової стабільності може бути охарактеризована як комплексна система, яка об'єднує різноманітні методи оцінювання, що взаємодоповнюють один одного (наприклад, рейтингові системи, системи дистанційного моніторингу, системи раннього попередження та аналізу ризиків) [4]. Це дозволяє отримати всебічне уявлення про поточний стан банку, оцінити зміни, які відбулися в минулому, та прогнозувати подальшу діяльність.

Ключовими критеріями цієї комплексної оцінки фінансового стану банку є кількісна та якісна оцінка його поточного економічного стану, ідентифікація критичних аспектів фінансового стану, а також прогнозування подальшої діяльності, виходячи з обраної стратегії розвитку та урахування потенційних економічних шоків. Для кожного критерію в Таблиці 1 передбачений окремий метод оцінювання.

Критерії та методи комплексної оцінки фінансової стійкості банку

Критерії оцінки	Метод оцінки	Групи показників
Кількісна та якісна оцінка поточного економічного становища	Аналіз та оцінка поточного фінансового стану на основі звітності та інших джерел інформації про банк	– капітал; – активи; – ліквідність; – процентний ризик; – ризик ліквідності; – якість управління банком; – прозорість структури власності; – прибутковість з урахуванням оцінки рентабельності; – можливість зовнішньої підтримки; – грошові потоки
Наявність критичних точок фінансового стану банку	Оцінка суттєвості змін значень показників, негативної фінансової та нефінансової інформації про банк	– зміни у звітності; – зміни у складі керівництва та/або власників; – нестандартні операції
Можливість продовження діяльності відповідно до стратегії розвитку та врахування особливостей можливих шоків	Прогнозування продовження діяльності банку в майбутньому за різних сценаріїв зміни макроекономічних умов	– оцінка результатів стрес тестування всіх значущих ризиків

Проведемо розрахунок прогнозованих значень показника структури витрат у групі дохідності для прикладного банку, використовуючи Таблицю 2.

**Дані та розрахунок прогнозних значень на умовному прикладі
 умовного банку**

Показник	t_1	t_2	t_3	t_4	t_5	t_6	t_7	t_n	t_{n+1}	δ
Адміністративно-управлінські витрати, млн. грн.	281	319	145	201	313	403	133	192	329	
Чисті доходи (витрати), млн грн.	378	441	160	231	338	449	162	215	389	
Показник структури витрат у відсотках									85	
λ	-0,07	-0,05	-0,03	-0,02	0,00	0,02	0,03	0,05	0,07	
C_t – адміністративно-управлінських витрат	- 20,82	- 17,82	-5,357	-3,63	0	7,392	5,06	10,725	24,497	0,033
C_t чистих доходів	- 27,86	- 24,42	- 5,973	-4,29	0	8,305	5,863	11,935	28,6	-7,843

Джерело: сформовано автором

Початковими даними для розрахунку є адміністративно-управлінські витрати та чисті доходи (витрати), які були визначені з використанням звітності. Застосувавши вже згадані раніше формули, ми отримали показник структури витрат станом на звітну дату і визначили його очікуване значення на період через 4 квартали.

На підставі аналізу прогнозованих показників визначається потреба у коригуванні оцінок за деякими індикаторами капіталу та прибутковості. Якщо існує розбіжність між фактичним та прогнозованим значеннями показника на два бали або більше, здійснюється детальна оцінка причин цього значного відхилення. У випадку, коли аналіз підтверджує, що відхилення відображає загальну тенденцію розвитку показника, викликану змінами в якості активів банку та рівнем ризиків, які він бере на себе, НБУ враховує це у фінальному показнику, погіршуючи або поліпшуючи його фактичне значення на один бал [8]. У раніше розглянутому прикладі, фактичне та прогнозоване значення показника

структури витрат перебувають у допустимих межах, що дозволяє йому отримати оцінку в 3 бали, і в цьому випадку немає потреби у внесенні змін.

Після проведення аналізу всіх показників групи розраховується новий узагальнений показник. У разі зміни узагальненого показника на основі прогнозованих даних, застосовуються наступні правила:

1) Фінальна оцінка погіршується на одну категорію, якщо за групою показників капіталу та прибутковості встановлено оцінку «добре» або «задовільно»;

2) Фінальна оцінка покращується, якщо за групами показників капіталу та прибутковості стоять оцінки «сумнівно» або «незадовільно», і відбулося поліпшення відповідних показників за цими групами.

3) Висвітливо обмеження методу, який використовує прогнози для оцінки можливості продовження діяльності банку з урахуванням потенційних шоків:

4) Прогнози базуються виключно на історичних даних і не враховують стратегію розвитку банку та його ключові показники;

5) Прогнозні оцінки застосовуються тільки до двох груп показників: капіталу і прибутковості;

6) Не враховується можливий вплив змін у макроекономічних умовах на прогнозовані значення.

Однією з розповсюджених практик у міжнародній фінансовій сфері для ідентифікації та управління ризиками у банківському секторі є проведення стрес-тестів. Так НБУ, у відповідності з міжнародними стандартами, послідовно вводить показники, що оцінюють ліквідність банківського сектора. Серед ключових показників можна виділити [12]:

– коефіцієнт короткострокової ліквідності (Liquidity Coverage Ratio (LCR));

– норматив миттєвої ліквідності Н2, що обмежує ризик втрати

платоспроможності банком упродовж одного дня;

– норматив поточної ліквідності НЗ, що обмежує ризик втрати платоспроможності банком протягом наступних 30 днів;

– норматив довгострокової ліквідності Н4, що обмежує ризик неплатоспроможності кредитної організації через вкладення коштів у довгострокові активи.

Для аналітичних цілей доцільно обрати показник, який здатен комплексно відобразити стан ліквідності та її динаміку. На нашу думку, у цьому контексті найбільш універсальним і методологічно простим показником є наступний:

$$RiskLiqv = \frac{DS + SBR + KSKO}{SO + SKR + DUL + DFL + SR + CR} \quad (3)$$

де

DS – кошти, дорогоцінні метали та каміння;

SBR – рахунки в НБУ та в уповноважених органах інших країн;

KSKO – кореспондентські рахунки у кредитних організаціях;

SO – кошти організацій на розрахункових та інших рахунках;

SKR – кошти клієнтів у розрахунках;

DUL – депозити та інші залучені кошти юридичних;

DFL – вклади фізичних осіб;

SR – кошти у розрахунках;

CR – кредитори.

Представлена методика володіє низкою переваг:

– дозволяє оцінити ступінь ліквідності українського банківського сектору на системному рівні;

– вибір відповідних факторів уможливорює розрахунки, засновані на звітності, що розміщена на офіційних сайтах НБУ;

– коефіцієнт не включає складних аналітичних розрахунків, які могли б додати суб'єктивності до результатів;

– надає можливість проведення факторного аналізу ліквідності

банківської системи України.

Економічна суть запропонованої метрики полягає в визначенні рівня достатності швидкореалізованих активів у випадку стресових умов [13]. Виходячи з аналізу особливостей різних груп банків, рекомендується доповнити існуючі моделі оцінки їх фінансової стабільності, які представлені у Таблиці 3.

Таблиця 3

Показники оцінки фінансової безпеки окремих груп банків

Група показників	Показники	Впровадження та підходи до різних груп банків
Зовнішня підтримка	RVP1 – показник зовнішньої підтримки держави	Ця категорія показників характеризує банк з погляду можливості його підтримки з боку у разі шоків.
	RVP2 – показник зовнішньої підтримки міжнародної банківської групи (для всіх банків)	
	RVP3 – показник зовнішньої підтримки фінансово-промислової групи (для всіх банків)	
Грошові потоки	Показник короткострокової ліквідності (для банків із універсальною ліцензією)	Ці показники дозволяють оцінити ліквідність банку з погляду стабільності його грошових потоків.
	Показник структурної ліквідності	На даний момент у законодавстві зафіксовано обов'язковий розрахунок
	Відтік депозитних коштів клієнтів (для банків із базовою ліцензією)	нормативів, які поки що не враховуються при оцінці банків. Для
	Стрес-тестування збільшення відтоку коштів (для всіх банків)	оцінки відтоків коштів в інших категоріях банків пропонується оцінка негативних змін у депозитній базі клієнтів

Джерело: сформовано автором на основі [11; 12]

Для аналізу здатності банків отримувати зовнішню підтримку рекомендується застосувати три індикатори. У системі бальної оцінки, представленої у таблиці 4, передбачено лише два варіанти оцінювання: 1 бал надається у випадку, коли банк відповідає встановленим критеріям, тоді як 4 бали присвоюються, якщо банк не відповідає критеріям для включення до відповідної групи.

Бальний та ваговий розподіл для групи показників зовнішньої підтримки банку

Зміст показника	Умовне позначення	Значення		Вага
		1 бал	4 бали	
Банк належить до групи державних банків	PVP1	так	ні	3
Банк входить до міжнародної банківської групи	PVP2	так	ні	2
Банк входить до фінансово-промислової групи	PVP3	так	ні	1

Джерело: сформовано автором

При рішенні про віднесення банку до певної групи підтримки аналізується наступна інформація:

1) Якщо банк визначений як системно значуща кредитна організація згідно з переліком, опублікованим НБУ, йому присвоюється «1» бал, в іншому випадку – «4» бали;

2) Якщо банк є частиною міжнародної банківської групи, згідно з аналізом списку осіб, що контролюють або мають значний вплив на кредитну організацію, та якщо головна організація цієї групи має рейтинг не нижче ВВВ – (інвестиційний клас) від міжнародного рейтингового агентства, то банку присвоюється 1 бал, в іншому випадку – «4» бали;

3) Якщо банк є частиною фінансово-промислової групи, згідно з аналізом списку осіб, що контролюють або мають значний вплив на кредитну організацію, та якщо головна організація цієї групи має рейтинг не нижче «ВВВ» – від міжнародного агентства, то банку також присвоюється «1» бал, інакше – «4» бали. Загальний результат за групою показників зовнішньої підтримки визначається як ціле число [6]. Для округлення цього значення застосовується правило: якщо дробова частина отриманого значення менша або дорівнює 0,5, значення округлюється до найближчого меншого цілого числа, у протилежному випадку – округлюється в більшу сторону (таблиця 5). Кінцевий результат характеризує рівень зовнішньої підтримки кредитної організації

наступним чином: «1» – високий рівень; «2» – задовільний; «3» – сумнівний; «4» – низький.

Таблиця 5

Розподіл вагових та бальних оцінок за групою грошових потоків при формуванні фінансової безпеки банку

Найменування показника	Умовне позначення	Значення у відсотках				Вага
		1 бал	2 бали	3 бали	4 бали	
Показник короткострокової ліквідності (для банків із універсальною ліцензією)	PVP1	≥ 100	< 100 і ≥ 90	< 90 та ≥ 80	< 80	3
Показник структурної ліквідності	PVP2	≥ 100	< 100 і ≥ 90	< 90 та ≥ 80	< 80	2
Показник відтоку коштів (для банків із базовою ліцензією)	PVP3	≤ 10	> 10 та ≤ 25	> 25 та ≤ 40	> 40	1
Показник стрес тестування відтоку коштів (для всіх банків)	PVP4	Узагальнюючий результат оцінок				1

Джерело: розроблено автором

Значення нормативів короткострокової та структурної ліквідності встановлені на рівні 100%. У зв'язку з цим, згідно з таблицею 5, «1» бал присуджується тим банкам, які дотримуються нормативу (більше 100%). Подальше зниження оцінки відбувається залежно від зростання мінімального виконання нормативів [10]. Враховуючи, що зараз показник короткострокової ліквідності має бути визначений як для системно значущих банків, так і для великих банків, рекомендується його розрахунок для всіх банків з універсальною ліцензією. На кожен зазначену дату визначаються максимальні та середні значення показника відтоку коштів. Максимальні значення вибрані на основі припущення, що найвищий відтік коштів негативно впливає на фінансове становище банку. Для присвоєння «1» балу, як верхню межу визначено максимальне з середніх значень за всі аналізовані періоди. Мінімальне значення з максимальних на всі дати визначено як нижню межу для присвоєння «4»

балів.

Для забезпечення фінансової безпеки банку ми можемо рекомендувати наступні заходи (рис. 1).

Рис. 1. Заходи забезпечення фінансової безпеки банку

Джерело: розроблено автором

Дослідження підтвердило, що ефективне управління ризиками є критично важливим для забезпечення фінансової безпеки банку. Це включає ретельний аналіз потенційних ризиків, їх моніторинг та розробку стратегій для їх мінімізації. Підтримка достатнього рівня ліквідності та капіталу є життєво важливою для забезпечення фінансової стабільності банку, особливо у кризових ситуаціях. Банки повинні бути гнучкими і швидко адаптуватися до змін у макроекономічному середовищі та регулятивних вимогах.

Висновки. Суть фінансової безпеки в банківській сфері полягає у створенні умов для оптимального використання ресурсів, спрямованих на уникнення загроз комерційним банкам, а також на забезпечення їх стабільного і продуктивного функціонування з метою максимізації прибутку. Система фінансової безпеки складається з взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих компонентів, до яких належать суб'єкт, об'єкт і механізм дії. На фінансову безпеку впливає багато загроз та ризиків як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. Внутрішні загрози можна контролювати і нейтралізувати, в той час як зовнішні загрози часто залишаються поза контролем. Для визначення рівня фінансової безпеки банку використовуються різні критерії та показники. З урахуванням досвіду, отриманого на національному та міжнародному рівнях, та впливу макроекономічних умов, для оцінки фінансової безпеки українських комерційних банків рекомендується використовувати комплексну модель. Ця модель передбачає кількісну та якісну оцінку поточного економічного стану банку, ідентифікацію критичних моментів фінансового стану та прогнозування майбутньої діяльності відповідно до стратегії розвитку, враховуючи потенційні шоки.

Пропонується здійснювати кількісну та якісну оцінку поточного економічного стану банку на основі груп показників, доповнюючи модель оцінки групами показників, що включають системний ризик, грошові потоки, прибутковість, враховуючи рентабельність активів та капіталу. Оцінка веде до класифікації банку в одну з груп в залежності від наявності недоліків у його роботі та потреби у додатковому контролі за його діяльністю.

Література

1. Барановський О., Лагно А. Природа фінансової безпеки банківської системи. *Світ фінансів*. 2022. № 3 (72). С. 141–155.

2. Васильчишин О. Б. Фінансова безпека банківської системи України: філософські детермінанти: монографія. Тернопіль, 2017. 358 с.
3. Гаряга Л. О., Куліш Р. Р. Фінансова безпека банківської діяльності в умовах цифровізації. *Проблеми економіки*. 2019. № 4. С. 163–171.
4. Гура О. Л., Крижановський О. О. Проблеми та перспективи функціонування банківської системи України. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2020/54.pdf (дата звернення: 08.01.2024).
5. Демченко О. Оцінка безпеки банківського сектору України. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 27. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-46>.
6. Карчева Г., Карчева І. Теоретичні та практичні аспекти управління фінансово-економічною безпекою банків. *Економічний аналіз*. 2022. Т. 32, № 1. С. 168-198. doi: <https://doi.org/10.35774/econa2022.01.188>.
7. Коваленко В. Фінансова безпека банків: реалії та перспективи забезпечення. *Економічний форум*. 2022. № 2. С. 141–151.
8. Криклій О.А., Маслак Н.Г. Управління прибутком банку: монографія. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2017. 136 с
9. Кришталь Г.О. Фінансова безпека банківської системи України в умовах воєнного стану: класифікація можливих загроз. *Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку*. 2023. № 4(26). С. 39-47. doi: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2023-4/26-03>.
10. Москвін Б. Ю. Економічна безпека фінансових інституцій в умовах воєнного стану в Україні. *Економіка і організація управління*. 2022. № 2 (46). С. 110-119. doi: [10.31558/2307-2318.2022.2.11](https://doi.org/10.31558/2307-2318.2022.2.11).
11. Мушеник І. М., Грушецький С. М. Забезпечення фінансової безпеки України в період воєнного часу та в умовах фінансової інклюзії. *Modern Economics*. 2022. № 32. С. 70-74. doi: [https://doi.org/10.31521/modecon.V32\(2022\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V32(2022)-09).

12. Національний банк України: вебсайт. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 07.01.2024).
13. Шульга О. А. Стратегія забезпечення фінансової безпеки банківської установи та сучасні аспекти її діагностики. *Інфраструктура ринку*. 2023. № 70. С. 171-175. doi: <https://doi.org/10.32782/infrastructure70-30>.
14. Mavlutova I., Spilbergs A., Verdenhofs A., Natrins A., Arefjevs I., & Volkova T. Digital Transformation as a Driver of the Financial Sector Sustainable Development: An Impact on Financial Inclusion and Operational Efficiency. *Sustainability*. 2023. № 15. P. 189-207. doi: <https://doi.org/10.3390/su15010207>.

References

1. Baranovskyu, O., Lahno, A. (2022). Pryroda finansovoyi bezpeky bankivskoyi systemy [Nature of financial security of the banking system]. *Svit finansiv*, 3 (72), 141–155 [in Ukrainian].
2. Vasylychyshyn, O. B. (2017). Finansova bezpeka bankivskoyi systemy Ukrayiny: filosofski determinanty: monohrafiya [Financial security of the banking system of Ukraine: philosophical determinants: monograph]. Ternopil [in Ukrainian].
3. Haryaha, L.O., & Kulish, R. R. (2019). Finansova bezpeka bankivskoyi diyalnosti v umovakh tsyfrovizatsiyi [Financial security of banking in a digitalized economy]. *Problemy ekonomiky*, 4, 163–171 [in Ukrainian].
4. Hura, O. L., & Kryzhanovskyu, O. O. (2020). Problemy ta perspektyvy funktsionuvannya bankivskoyi systemy Ukrayiny [Problems and prospects of functioning of the banking system of Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/54.pdf [in Ukrainian].
5. Demchenko, O. (2021). Otsinka bezpeky bankivskoho sektoru Ukrayiny [Ecurity assessment of the banking sector of Ukraine]. *Ekonomika ta*

- suspilstvo*, 27. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-46> [in Ukrainian].
6. Karcheva, H., & Karcheva, I. (2022). Teoretychni ta praktychni aspekty upravlinnya finansovo-ekonomichnoyu bezpekoyu bankiv [Theoretical and practical aspects of managing the financial and economic security of banks]. *Ekonomichnyy analiz*, 32, 1, 168-198. doi: <https://doi.org/10.35774/econa2022.01.188> [in Ukrainian].
 7. Kovalenko, V. (2022). Finansova bezpeka bankiv: realiyi ta perspektyvy zabezpechennya [Financial security of banks: realities and prospects of security]. *Ekonomichnyy forum*, 2, 141–151 [in Ukrainian].
 8. Krykliy, O. A., & Maslak, N. H. (2017). Upravlinnya prybutkom banku: monohrafiya [Bank profit management: a monograph]. Sumy: DVNZ «UABS NBU» [in Ukrainian].
 9. Kryshchal, H.O. (2023). Finansova bezpeka bankivskoyi systemy Ukrayiny v umovakh voyennoho stanu: klasyfikatsiya mozhlyvykh zahroz [Financial security of the banking system of Ukraine under the conditions of martial state: classification of possible threats]. *Menedzhment ta pidpryyemnytstvo: trendy rozvytku*, 4(26), 39-47. doi: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2023-4/26-03> [in Ukrainian].
 10. Moskvina, B. Yu. (2022). Ekonomichna bezpeka finansovykh instytutiv v umovakh voyennoho stanu v Ukrayini [Economic security of financial institutions under the conditions of marital state in Ukraine]. *Ekonomika i orhanizatsiya upravlinnya – Economics and management organization*, 2 (46), 110-119. doi: 10.31558/2307-2318.2022.2.11 [in Ukrainian].
 11. Mushenyk, I. M., & Hrushetskyi, S. M. (2022). Zabezpechennya finansovoyi bezpeky Ukrayiny v period voyennoho chasu ta v umovakh finansovoyi inklyuziyi [Ensuring Ukraine financial security during wartime and in conditions of financial inclusion]. *Modern Economics*, 32, 70-74. doi: [https://doi.org/10.31521/modecon.V32\(2022\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V32(2022)-09) [in Ukrainian].

12. *Natsionalnyi bank Ukrainy: vebsait – National Bank of Ukraine: website.*
URL: <https://bank.gov.ua/> [in Ukrainian].
13. Shulha, O. A. (2023). Stratehiya zabezpechennya finansovoyi bezpeky bankivskoyi ustanovy ta suchasni aspekty yiyi diahnostryky [Strategy for ensuring financial security of the banking institution and modern aspects of its diagnostics]. *Infrastruktura rynku*, 70, 171-175. doi: <https://doi.org/10.32782/infrastruct70-30> [in Ukrainian].
14. Mavlutova, I., Spilbergs, A., Verdenhofs, A., Natrins, A., Arefjevs, I., & Volkova, T. (2023). Digital Transformation as a Driver of the Financial Sector Sustainable Development: An Impact on Financial Inclusion and Operational Efficiency. *Sustainability*, 15, 189-207. doi: <https://doi.org/10.3390/su15010207>.